

ad 7. O tomto případě bude blíže jednáno v čl. Spory o příslušnost a Soud říšský.

Právo soukromé mezinárodní.

I. Pojem.

Mezinárodní právo soukromé neboli nauka o místní konkurenci zákonů určuje, kterého pozitivního zákona sluší užití, když právní poměr vznikl v jiném státě, než ve kterém právní účinky nastati mají. Ježto zákonodárství je aktem suverenity, musí uznáno býti pravidlo: V obvodu každého státu je pozitivní právo jeho rozhodným pro právní poměry v něm účinné. Tuto suverenitu musí každý stát i ostatním státům přiznati a právní poměry v těchto státech dle zákonů tam platných založené, jakožto po právu stávající uznávati. Ze suverenity stejnou měrou všem státům příslušející podává se tudíž pro mezinárodní právo právní zásada, že každý poměr právní posuzovati sluší dle pozitivních zákonů toho státu, kde poměr ten byl založen. Tato zásada plynoucí z principu státní svrchovanosti není však nikde úplně provedena; dějinný rozvoj národů vedl k výsledku zcela jinému. Původně nepoživali cizinci vůbec žádného práva. Nepříjemnostem s tím spojeným mohli se jen tím vyhnouti, že se ve větším počtu co kolonie usazovali, ve kterémž případě pak jako dříve zachovávali zákony své domoviny. Tak žily ve starověku fenické a řecké kolonie dle práva fenického a řeckého, tak žily ve středověku kolonie hansou založené dle práva měst hansovních, kolonie založené Portugalskem, Španělskem, Holandskem a Anglií řídily se právem země domovské. Tak žijí i v době nejnovější evropské kolonie na Východě a v cizích dílech světa dle domácího evropského práva. Znenáhla přiznávalo se právo jednotlivým cizincům, kteří za obchodem do země přišli. Tak utkvěl názor, že každý i v cizině podléhá zákonům své vlasti, a posuzování byli tudíž cizinci i jich movitostí, které obyčejně z vlasti své s sebou přinesli, dle jich práva domovského. Naproti tomu byli však cizinci z držení ba i z užívání tuzemských nemovitostí naprosto vyloučeni. Ohledně těchto platil nejen po celý středověk, nýbrž i do doby nejnovější výhradně zákon místní (*lex rei sitae*). Když cizinci častěji přicházeli a s tuzemci v obchodní styky vcházeli, ujal se přesvědčení, že cizinci ve příčině právních jednání v tuzemsku uzavřených i tuzemským soudům podrobiti se musí. Byl tudíž jich osobní stav a jich osobní způsobilost k činům právním posuzován dle zákonů jich domoviny a byli podrobeni cizinci i ohledně jich nemovitostí v tuzemsku se nacházejících a závazků jimi v tuzemsku postoupených i deliktů tamtéž spáchaných zákonům tuzemským.

II. Za vlády těchto názorů předsevzata byla kodifikace našeho občanského práva a jeví se stopy náhledů těchto v nečetných §§ obč. ob. z. právo mezinárodní upravujících. Jsou to §§ 4, 33 až 37 a 300 o. o. z.

1. §§ 4 a 34 o. o. z. jednají o osobní způsobilosti k právům a ustanovují, že se tato řídí politickým státním občanstvím. § 35 o. o. z. má na zřeteli patrně totéž právo, o němž mluví § 34 a označuje toto právo stručněji a přesněji jako zákon, jemuž cizinec co poddaný podléhá. Někteří vykladaelé § 34 o. o. z. položili důraz na bydliště a tvrdili, že osobní způsobilost cizinců k právům řídí se právem bydliště cizince a teprve, není-li tu bydliště, oním zákonem, jemuž cizinec jako poddaný podléhá. Avšak tento výklad odporuje vykládacímu pravidlu § 914 o. o. z., které praví, že výklad nesmí žádný vnitřní odpor přivoditi, a odpor by tu zajisté byl,

kdyby výklad dvě podstatně různá hlediska vytknouti chtěl, z nichž by osobní způsobilost cizinců k právům měla, býti posuzována. Této nedůslednosti chce se Unger vyhnouti poznámkou, že v případě, kdyby tu nebylo vlastního bydliště cizince, rozhodným je bydliště jeho otce v době zrození. Ale něco podobného § 34 o. o. z. neobsahuje; k takovému výsledku dojiti může jen zcela libovolný výklad, který úplně ignoruje slova »jako poddaný«, ač právě tato slova jsou nejrozhodnějšími. Nelze si při výkladu pozitivního rakouského práva mysliti, že by byl býval zákon vyslovil jinou zásadu ohledně osobní způsobilosti cizinců k právům, a to tím méně, ježto, jak gramatický, tak i logický výklad § 34 o. o. z. tomu nasvědčují, že i pro osobní způsobilost cizinců k právům rozhodným jest jich politické státní občanství.

2. Ve příčině věcných práva k věcem vytkl § 300 o. o. z. zásadu, že nemovitosti podléhají zákonům toho okresu, ve kterém leží, movitosti však zákonům jich vlastníka (*immobilia obnoxia territoriis, mobilia sequuntur personam domini*). Ohledně nemovitostí přijal tedy o. o. z. zásadu territoriality; nemovitosti v Rakousku ležící podléhají výhradně rakouským zákonům, nemovitosti v cizím státě ležící výhradně zákonům tohoto státu. Ob. obč. z. platí tedy výhradně pro všechna práva k nemovitostem v Rakousku ležícím. Nabytí, obsah a pozbytí věcných práv k nemovitostem sluší posuzovati v každém směru dle zákona země, v níž věc leží (*lex rei sitae*). Tato je tudíž rozhodna i pro vnější formu, které k nabytí práva třeba. K vlastním věcným právům k věcem dlužno přičísti i taková osobní práva k věcem, jež knihovním zápisem nabývají povahy věcné na př. právo nájmu a právo společenství statku. Ob. obč. z. čítá ku věcným právům i právo dědické. Podléhají tudíž nemovitosti i ohledně práva dědického zákonům země, ve které leží. Dědické právo k rakouským nemovitostem sluší tudíž dle rakouského zákona posuzovati, dědické právo k movitostem dle toho zákona, jemuž zůstavitel sám byl podroben. Unger dochází k témuž výsledku, jenže dovozuje jej ne z § 300 o. o. z. (který prý k tomu nepostačí), nýbrž z ustanovení obsažených ve dv. dek. ze dne 22. července 1812 a v § 22 cís. pat. ze dne 9. srpna 1854. Tyto zákony svědčí sice náhledu zde hájenému, avšak neodůvodňují jej. Obsahují totiž jen předpisy o soudním řízení a nemohou býti rozhodny *quoad materiam iuris*. Pravidlo obsažené v těchto ostatně skoro stejných zákonech je to, že soud rakouský projednávající nemovitou pozůstalost cizince v Rakousku ležící, má se řídit při posuzování práv všech účastníků rakouskými zákony. Z řečeného plyne, že zásada: »věcná práva k nemovitostem řídí se ve všech směrech zákonem území, v němž věc leží (*lege rei sitae*)«, platí bezvýjimečně ohledně všech věcných práv.

3. Věcná práva k věcem movitým řídí se dle 300 o. o. z. týmiž zákony, jako jich vlastníků. Kdežto rakouští státní občané vázání jsou rakouským zákonem i v cizině jen ohledně jich osobní způsobilosti k právům, uznává zákon, že rakouští státní občané, kteří se usadili v některém cizím státě, podléhají ve všech ostatních směrech, pokud nejde o jich osobní způsobilost ku právům, zákonům tohoto cizozemského státu. Tato zásada odpovídá též nutným požadavkům svrchovanosti státní. Pokud jde o věcná práva k věcem movitým, rozhoduje tudíž dle o. o. z. zákon bydliště vlastníka. Není-li bydliště vlastníka známo, rozhoduje dle obdoby bydliště držitele. Tyto zásady rozhodují výhradně o věcných právech

k věcem movitým a sice dle shora (při nemovitostech) řečeného i pokud jde o formu k nabývání práv nutnou. § 300 o. o. z. rozeznává přísně mezi nemovitostmi, legis rei sitae chce užití jen při nemovitostech, vylučuje ji při movitostech. Unger správně podotýká, že to theoreticky správné není, a že by i ohledně movitostí lex rei sitae aspoň v tom případě platiti měla, pokud se k nim, co k věcem jednotlivým přihlíží; nelze pochybovati, že se v budoucnosti tak stane, neb již jur. norma ze dne 17. listopadu 1852 a také i nová jur. nor. uznávají »forum rei sitae« ohledně věcných práv k movitostem. Pokud se však týče práva hmotného, tedy je předpis § 300 o. o. z. právem platným a nelze se od něho pod záminkou výkladu proto uchýliti, že užití § 300 vede v konkrétních případech k obtížím a k rozhodnutím, jež s osobním náhledem srovnati nelze.

Užije-li se shora zmíněné zásady na jednotlivá věcná práva k movitostem, dospějeme k těmto výsledkům:

a) Držení movitostí a práva z toho vznikající sluší z pravidla posuzovati dle zákona bydliště držitelova, poněvadž v tom případě, kde se samostatně o držení co takovém jedná, vlastník dle povahy věci znám není. Pokud však jde o práva držitele proti vlastníku dodatečně vypátranému, rozhoduje arciž bydliště tohoto.

b) Vlastnictví k movitostem posuzovati dlužno ve všech směrech ať již jde o nabytí, obsah, nebo pozbytí jeho dle práva bydliště toho kterého vlastníka. Unger je sice toho náhledu, že odvozené nabytí vlastnictví odevzdáním řídí se právem bydliště posavadního vlastníka, avšak pro toto tvrzení důvodu naléztí nelze. Pravidlo § 300 o. o. z. vyslovuje povšechně, že se nemovitosti spravují právem bydliště vlastníka.

Z řečeného nepochybně vyplývá, že i ostatní způsoby nabývání vlastnictví přivlastněním, příbytkem (accessio) a vydržením řídí se zákony platnými v bydlišti nabyvatelově. Ohledně vydržení slušelo by ještě podotknouti, že v tom případě, když ten, kdo se vydržení dovolává, během doby vydržecí změnil své bydliště, určiti sluší, zda podmínky vydržení zde jsou, jedině dle posledního bydliště, kde se vydržení dokonává. Má-li kdo ve dvou různých státech zároveň své bydliště (co se arciž velmi zřídka přihází), vyskytuje se obtíž, jež se však netýče otázky, jakého práva sluší ohledně movitostí užití, poněvadž na tuto otázku odpovídá § 300 o. o. z. prostě tím, že rozhodno je právo platící pro vlastníka, nýbrž spíše otázky, jakému právu vlastník sám pro svou osobu podléhá. Pro tuto otázku, která je ostatně důležitá nejen ohledně movitostí, — nýbrž i ohledně osobních právních poměrů takové osoby, neposkytuje zásada legis rei sitae Unger-em hájená opory žádné. Ohledně nemovitostí však pravidla tohoto dle shora řečeného zásadně užití nelze. Spíše bude nutno tvrditi, přihlížeje k analogii v jurisdikčních předpisech obsažené, že v tom případě, kde osoba nějaká ve 2 různých státech pod vládou různých zákonů bydliště své má, alternativně buď jednoho neb druhého zákona užití možno. Toto pravidlo platící pro osobní právní poměry osoby takové platí pak i ohledně movitostí, jež ona ve svém vlastnictví má. Neměl-li by někdo žádného bydliště, rozhodoval by z téhož důvodu pobyt.

c) Právo zástavní. Ježto movitosti řídí se povšechně zákony bydliště vlastníka, dlužno tvrditi, že i otázka, zda a za jakých podmínek práva zástavního k movitostem nabyti lze, jaké jsou účinky jeho a jak právo zástavní zaniká, dle týchž zákonů posuzováno býti musí čili jinak řečeno právo

zástavní k movitostem řídí se zákony platnými v bydlišti vlastníka věci zastavené. Vzhledem k tomu, že právo rakouské ohledně movitostí jen zástavu ruční uznává, chce Unger shora zmíněnou zásadu v tom směru obmezit, že k nabytí neb k trvání práva zástavního v Rakousku za všech okolností a bez ohledu na bydliště vlastníka věci zastavené je třeba de-
tence zástavy zástavním věřitelem. Tento náhled však udržeti se nedá. Předkem jedná se o to, zda nabytí a trvání zástavního práva dle rakouského či dle cizího práva posuzovati nutno. Rozhodným-li je právo cizí, neplatí ob. obč. zák. vůbec, tudíž ani nějaký jednotlivý jeho předpis. Dle toho lze i v Rakousku pouhou smlouvou nabytí zástavního práva k věci, která někomu náleží, kdo v Paříži bydlí, bez ohledu na to, kde věc sama se nalézá.

d) Služebnosti k nemovitostem řídí se rovněž právem bydliště vlastníka bez ohledu na to, kde se věc nachází.

e) Právo dědické ohledně movitostí sluší posuzovati dle práva posledního bydliště zůstavitelova. Modifikace však nastává potud, že jurisdikční norma finguje při rakouském státním příslušníku, že měl své poslední řádné bydliště v tuzemsku (§ 106 jur. nor.). § 106 jur. nor. nevztahuje se, jak z obsahu jeho na jevo jde, jen na případ, kdy Rakušan v cizině, kde zemřel, se jen přechodně zdržoval, podržev při tom stále bydliště v Rakousku, nýbrž platí i tehdá, když měl Rakušan v cizině své stále bydliště a tamtéž zemřel.

III. Osobní práva k věcem.

Obligace vznikají smlouvou, poměry smlouvám podobnými (negotiorum gestio, versio in rem, condictio indebiti) a nedovolenými činy.

1. Ohledně práv smlouvami vznikajících obsahují §§ 36, 37, o. o. z. tyto zásady:

a) Dle o. o. z. sluší bezvýjimečně posuzovati: smlouvy v Rakousku mezi tuzemci aneb mezi tuzemcem a cizincem uzavřené, pokud obě strany zavazují, konečně smlouvy v Rakousku mezi tuzemcem a cizincem uzavřené a tuzemce jednostranně vízící.

b) Smlouva v Rakousku mezi tuzemcem a cizincem uzavřená a cizince jednostranně vízící posuzuje se buď dle o. o. z., t. j. dle zákona místa vzniku smlouvy aneb dle toho zákona, jemuž cizinec vzhledem k svému politickému státnímu občanství podléhá a sice dle toho, který z těchto zákonů platností smlouvy nejvíce přeje.

c) Pro všechny ostatní případy, pokud totiž jde o smlouvy v tuzemsku mezi cizinci neb v cizině mezi cizinci nebo mezi cizinci a tuzemci uzavřené platí zákon místa, kde jednání bylo uzavřeno, pokud při uzavírání smlouvy patrně jiný zákon za základ vzat nebyl. Tvrzení Ungerovo, že by strany voliti mohly jen mezi svým právem domácím a zákonem v místě plnění smlouvy platným, obsahem o. o. z. odůvodněno není, poněvadž o. o. z. na místo splnění prážádné váhy neklade. Pokud tedy strany výslovně nebo mlčky při uzavírání smlouvy jiné právo za základ nepoložily, platí zákon místa uzavření smlouvy.

2. Jakého zákona slušelo by užití při právech vznikajících poměry smlouvám podobnými, o. o. z. výslovně nestanoví. Dlužno tudíž užití analogie a tvrditi, že i pro tato práva podobně jako při smlouvách rozhoduje zákon místa vzniku.

3. Rovněž neobsahuje o. o. z. předpisu ohledně práv vznikajících z činů právu se příčících. I tu dlužno per analogiam zásadu vytknouti, že

posuzovati se mají práva tato dle zákona místa vzniku, a to tím spíše sluší zde analogie užití, poněvadž zásada takto dovozená srovnává se s principem státní výsosti.

IV. Práva osobní.

O. o. z. neobsahuje docela žádných předpisů o osobních právech, pokud se týče práva mezinárodního. Zákon rozeznává:

1. vrozená či t. zv. absolutní práva osobní. Tato jsou dána existencí osoby samé a vznikají, jakmile je podmínka tato splněna. Přísluší proto každé osobě zdržující se v rakouském území eo ipso a pouhou jen důsledností této zásady jest dv. dek. ze dne 19. srpna 1826, který stanoví, že každý otrok stává se tím okamžikem svobodným, kdy vstoupí na rakouské území nebo na rakouskou loď (t. j. takovou, která se pokládá za pokračování rak. státního území).

2. Relativní práva osobní zakládají se na čistě osobním poměru mezi dvěma neb více osobami. Tyto poměry jsou manželství, příbuzenství, poručenství. Tu arciť nutno lišiti založení tohoto poměru a práva z něho plynoucí. Založení tohoto poměru řídí se dle analogie uzavírání smluv, zákony platnými v místě, kde poměr vzniká, hlavně otázka zda poměr vůbec vznikl a za jakých podmínek vznikl. Práva z těchto osobních poměrů plynou však ne z aktu založení, nýbrž z trvání poměru právního samého a jsou v každém okamžiku a na každém místě, kde poměr právní sám trvá. Relativní práva osobní plynoucí z trvání poměru právního sluší tudíž posuzovati dle zákonů místa, kde, jak Unger správně podotýká, tento právní poměr má své sídlo, při čemž jest lhostejno, kde právní poměr byl založen. Užijeme-li těchto zásad na jednotlivá práva osobní, dojdeme k těmto důsledkům:

a) osobní způsobilost uzavřítí manželství řídí se politickým státním občanstvím u rakouských státních příslušníků tudíž o. o. z. u cizinců právem jich vlasti. Dle zákonů bydliště manželova sluší tudíž posuzovati nejen osobní práva manželů mezi sebou, hlavně obsah moci manželské, nýbrž i otázky rozloučení a rozvodu manželství a to nejen ohledně přípustnosti jich, nýbrž i ohledně podmínek, za kterých rozvod nebo rozloučení místo míti může. Ježto totiž manželství, jakmile bylo uzavřeno, posuzuje se dle zákonů bydliště manželova, musí býti i tyto zákony rozhodny pro otázku, kdy a za jakých podmínek je možným rozvázání svazku manželského rozvodem nebo rozloučením. Pokud jde o vzájemná manželská práva majetková, dlužno rozeznávati práva, jež již manželský poměr sám s sebou přináší, a práva, jež teprve zvláštními smlouvami (svatební smlouvy) se zakládají. Ona spravují se právem nynějšího bydliště manželova, tato zákonem té země, kde svatební smlouvy uzavřeny byly, poněvadž teprve těmito ne snad již manželstvím samým založena byla. Však, jak pro práva ze zákona plynoucí, tak i pro práva smlouvou založená platí obmezení § 300 o. o. z., že totiž nemovitosti v každém směru, tudíž i ohledně práv manželských podléhají výhradně zákonu území, v němž věc se nalézá (*lex rei sitae*). I zákonné právo dědické pozůstalého manžela dlužno posuzovati dle zákona bydliště manželova. Tvrzení Ungerovo, že v tom případě, kdy manželé mění své bydliště, hmotné právo manželské se nemění, nýbrž tak, jak bylo založeno, nezměněně dále trvá, zákonem odůvodněno není a udržeti se nedá. Práva majetková manželů smlouvami svatebními založená změnou bydliště změny nedoznávají, ježto je dle §§ 35

až 37 o. o. z. dle zákonů toho místa posuzovati sluší, kde smlouvy sva-
tební byly uzavřeny, avšak práva manželů plynoucí ze zákona podléhají
stále zákonům místa, kde manžel má své bydliště, a doznávají tudíž změny,
změní-li se řádné bydliště. Ovšem účinek tento nenastává, je-li nepřítomnost
v řádném bydlišti jen přechodnou, byť i delšího trvání na př. za příčinou
cesty, pobytu v lázních, nýbrž jen definitivní změnou bydliště.

b) Poměr příbuzenský zakládá práva mezi rodiči a dětmi. Ježto
tento poměr právní nevzniká aktem právním, nýbrž skutečností přirozenou
totiž splozením dítěte, mohlo by se mysliti, že vznik tohoto poměru ani
dle práva (de iure) posuzovati nelze. Však to správným není. Byť i bylo
nemožno o způsobu vzniku vzhledem k platnosti právního poměru uvažo-
vati, jeví přece způsob ten vliv na povahu poměru samého. Právní poměr
dětí manželských k jich rodičům jiný vykazuje ráz, než poměr dětí ne-
manželských. Otázka však, je-li dítě manželským či nemanželským závisí
na okolnostech, za kterých bylo dítě splozeno, čili jinak souvisí se způ-
sobem vzniku poměru právního. Bude tudíž dlužno dle všeobecné zásady
shora vytčené posuzovati otázku, zda dítě je manželským či nemanželským
dle těch zákonů, za jichž vlády se dítě narodilo. Toto pravidlo je jen tím
modifikováno, že rakouské zákonodárství při osobách, které mají stálé
a řádné bydliště, žádnou váhu neklade na nahodilý a přechodný pobyt na
místě třetím, nýbrž věc posuzuje tak, jakoby osoby tyto de iure stále ve
svém bydlišti se zdržovaly.

Další otázka je, kterým zákonem řídí se práva mezi rodiči a dětmi?
Ježto práva tato jsou jen účinkem poměru osobního, dlužno ji posuzovati
dle zákonů té země, kde poměr právě pozůstává, a nerozhodno při tom,
kde poměr vznikl. To nepůsobí obtíže, bydlí-li rodiče a děti v téže zemi
a pod týmž zákonem, a rovněž nečiní to nesnázi při dětech manželských,
jež jsou ještě pod mocí otcovskou, a tudíž za bydliště jich platí bydliště
otcovo. Zde není žádné pochyby o tom, kde poměr právní pozůstává. Jinak
je však tomu, když dítě nemanželské aneb sice dítě manželské, avšak
z moci otcovské již vyšlé, v různých zemích bydlí. Zde schází podklad
pro rozhodnutí, ve které zemi vlastně poměr právní pozůstává. Tu nezbyvá
nic jiného, než užití práva toho území, kde poměr právní jakýmkoliv způ-
sobem má býti k platnosti přiveden, poněvadž, byť i právní poměr tam
posud nepozůstával, mají nyní účinky jeho tam vzniknouti a tím poměr
právní sám tam existence nabyti. Z řečeného plynou tato pravidla: Práva
mezi rodiči a dětmi posuzují se, když obě strany pod týmž zákonem žijí,
bezvýmínečně dle tohoto zákona, jinak však dle práva bydliště otcova,
jde-li o děti manželské moci otcovské podrobené, ve všech ostatních pak
případech dle těch zákonů, kde zmíněný právní poměr k platnosti má
býti přiveden. Přípustnost žaloby z otcovství (paternitní) posouditi sluší
dle zákona místa, kde povstal nárok nemanželského dítěte proti otci, t. j.
dle zákona místa narození dítěte. Dle rakouského práva je pro tuto žalobu
věcně příslušný soud okresní (§ 49 č. 2 jur. n.), místně příslušným je
zpravidla obecný soud žalovaného (§ 65 jur. nor.), dle okolností i soud
místa zaměstnání (§ 86 jur. n.), po případě i soud majetku (§ 99 jur. n.)
Pro osoby, které nemají svého bydliště ani v Rakousku, ani kde jinde, je
obecným soudem soud místa jich pobytu v Rakousku (§ 67 jur. n.). Ali-
mentační nárok manželského dítěte naproti otci zakládá se v poměru pří-
buzenském mezi otcem a dítětem a posuzuje se tudíž dle toho zákona,

kde poměr takto pozůstává, tedy žijí-li otec a dítě v téže zemi, dle zákonů této země, jinak dle zákonů země, kde žaloba o výživné byla podána. Unger podotýká, že má právní poměr mezi rodiči a dětmi tam své sídlo, kde se nalézá bydliště rodičů. To je zcela správné, pokud jde o děti manželské moci otcovské podrobené. Ježto však děti manželské z moci otcovské vyšlé a děti nemanželské vůbec své samostatné vlastní bydliště mají, nelze nahlédnouti, proč by právní poměr mezi nimi a jich rodiči měl pozůstávati právě v bydlišti rodičů, při nemanželských dětech vedlo by to docela k anomálii, poněvadž, když otec a matka mají různá bydliště, právní poměr by zároveň na dvou různých místech své sídlo měl.

c) *Adopce* (přijetí dítěte za vlastní) nepovstává způsobem přirozeným, nýbrž aktem právním, smlouvou; sluší tudíž i uvážiti, zda platně vznikla, a posouditi ji sluší dle předpisů §§ 35—37 o. o. z. dle zákona místa, kde byla smlouva adopční uzavřena. Tvzení Unger-ovo, že rozhoduje právo bydliště adoptantova, odporuje jasnému předpisu §§ 35—37 o. o. z. Práva vznikající z poměru adopčního posuzovati však sluší dle zákonů toho místa, kde právní poměr pozůstává a sice dle týchž pravidel, jež vyložena byla pro právní poměr mezi tělesnými rodiči a dětmi.

d) *Legitimací* přeměňuje se právní poměr dětí nemanželských v poměr dětí manželských. Bude je tudíž analogicky podrobiti otázce, zda ten neb onen právní poměr byl založen, dle těch zákonů, za jichž platnosti přeměna nastala. To platí o všech druzích legitimace bez rozdílu, platí to tedy i o legitimaci *per rescriptum principis*.

e) *Poručenství*. I zřízení poručenství dlužno dle všeobecné zásady posouditi dle zákonů toho místa, kde byl poměr poručenský založen. Tímto zákonem řídí se, jak oprávnění k poručenství, tak i nutné i dobrovolné důvody omluvní. Náhled Unger-ův, že by důvody omluvní posuzovati slušelo dle zákona bydliště poručníkovy, dostatečné opory v § 201 o. o. z. nemá. Unger sám vyslovuje zásadu, že se zřízení poručenství řídí zákonem bydliště poručencova, a cit. § 201 žádného důvodu nepodává, proč by se od této zásady ohledně důvodů omluvních ustoupiti mělo. § 201 ustanovuje prostě to, že poručník, jenž pravomoci soudu poručenského pro svou osobu nepodléhá a uložené mu poručenství z důvodů omluvných nutných neb dobrovolných převzítí nehodlá, může příslušnou žádost podati u svého soudu osobního; to zajisté jen proto je předepsáno, poněvadž soud osobní spíše než vzdálený soud poručenský bude moci zkoumati pravdivost udaných okolností skutkových. Rozhodnutí nepřisluší osobnímu soudu, nýbrž vyhrazeno je dle § 201 o. o. z. výslovně soudu poručenskému, který se patrně bude řídit při posuzování způsobilosti svými zákony, tedy zákony platnými v místě zřízení poručenství. Tvrdí-li se, že cizince soud rakouský nemůže k převzetí poručenství nutiti, je to pravdivé potud, že cizinec, pokud nepodléhá pravomoci soudů rakouských, nemůže býti nucen k převzetí poručenství. Cizince však, který je ochoten poručenství převzítí a jen dle svých zákonů k tomu způsobilým není, může rakouský soud poručníkem jmenovati, jen když dle rakouských zákonů je způsobilým, čemuž však zpravidla tak nebude vzhledem k § 192 o. o. z. Práva plynoucí z poměru poručenského řídí se zákony toho místa, kde poměr pozůstává. V tom směru je základní myšlenka rakouských zákonů, jak to plyne z příslušných ustanovení o. o. z. a zejména z příslušných předpisů jurisdikčních ta, že

se za to pokládá, že poměr poručenský trvá stále tam, kde byl založen, byť i poručenec měnil potomně své bydliště. Řídí se tudíž při poručenství, jak založení poměru, tak i vzájemná práva poručníka a poručenice, týmiž zákony, totiž těmi, které platí v místě zřízení poručenství. Zásady tyto podstatně modifikuje předpis § 300 o. o. z. totiž, že nemovitosti podléhají zákonům okresu, ve kterém se nacházejí. Důsledně pak stanoví § 225 o. o. z., že v tom případě, když rakouský poručenec má v cizině nemovitosti a naopak když cizozemský poručenec má nemovitosti v Rakousku ležící, dlužno zříditi pro tyto statky soudem dle jich polohy příslušným oddělené a samostatné poručenství neb opatrovnictví.

Právo spolčovací viz Spolky.

Právo stanné (náhlé).

I. Pojem.

Stanné právo stotožňuje se často s právem válečným a souvisí také s vývojem vojenského soudnictví ve věcech trestních. Stanné právo je zrychlené trestní řízení, které v občanském soudnictví ve věcech trestních jen výjimečně a sice tenkrát platnosti nabývá, když za velikého nastávajícího nebezpečství způsobem nejrychlejším potlačeny býti mají zločiny a delikty, jež veřejnou bezpečnost ohrožují. Trestní řád v 25. hlavě pojednává v §§ 429—447 o řízení stanného práva.

II. Činy trestné, na které se stanné právo vztahuje, jsou:

1. vzbouření, když ostatní zákonné prostředky nestačí k jich potlačení. Prohlášení, že nastala nutnost stanného práva, učiní správce země, dorozuměv se s presidentem sborového soudu druhé stolice a s vrchním státním zástupcem. Je-li však nebezpečí v prodlení, je také přednosta politického okresního úřadu oprávněn, dorozuměv se s presidentem sborového soudu první stolice a se státním zástupcem prohlášení to učiniti;

2. když v jednotlivých nebo ve více okresích vražda, loupež, žhářství neb zločin veřejného násilí dle § 85 tr. z. způsobem zvláště nebezpečným se rozmáhá. V takovýchto případech prohlásí ministr vnitra dohodnův se s ministrem spravedlnosti nutnost stanného práva;

3. když přečiny proti opatřením proti moru takovým nebezpečným způsobem se množí, že toliko rychlým, odstrašujícím řízením přítrž tomu učiněna býti může (§ 12 cí. pat. ze dne 21. května 1805, č. 731 sb. z. s.).

III. Prohlášení stanného práva.

Prohlášení, že stanné právo nastalo, budiž bez průtahu ve všech obcích, pro které nařízeno bylo, za víření bubnů a hlaholu trub vyhlášeno, obecním úřadům sděleno, vyhláškami na veřejných místech, veřejnými listy, dle okolností i s kazatelnou ve všeobecnou známost uvedeno a také generálnímu nebo vojenskému a zeměbranceckému velitelství korunní země oznámeno, by toto podřízené vojenské neb zeměbranské sbory o tom zpravilo. Při vyhlášení stanného práva v případě vzbouření budiž zároveň vydán rozkaz, že každý je povinen varovati se veškerého odbojnického srocování, popuzování k tomu a účastenství a podrobiti se veškerým nařízením vrchnosti, která tato vydá, by zločiny ty potlačila, jinak že každý, kdo se po vyhlášení stanného práva zločinem tím vinen stane, dle stanného práva souzen a smrtí trestán bude. Dle poměrů může stanné právo též jen proti těm býti vyhlášeno, kdo takovýto zločin zvláštním způsobem, určitě označeným, spáchají.